

Vergaderjaar 2022–2023

30 982

Beleidsdoorlichting Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Nr. 68

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 31 augustus 2023

Het kabinet vindt het van groot belang dat iedereen kan participeren op de arbeidsmarkt en economisch zelfstandig is. Het kunnen combineren van werk en zorgtaken speelt hierbij een belangrijke rol. De verlofregelingen uit de Wet arbeid en zorg (Wazo) en de regelingen uit de Wet flexibel werken (Wfw) ondersteunen werkenden in het vinden van een evenwicht tussen werk en zorgtaken en maken een gelijkwaardige verdeling van zorgtaken tussen partners mogelijk. Op deze manier wordt met de regelingen beoogd bij te dragen aan het verhogen van de arbeidsparticipatie en economische zelfstandigheid, in het bijzonder van vrouwen.

In het najaar van 2024 zal ik u een periodieke rapportage Arbeid en Zorg doen toekomen. Met deze periodieke rapportage worden de doelmatigheid en doeltreffendheid van de verschillende verlofregelingen¹ uit de Wazo en de regelingen uit de Wfw onderzocht. De rapportage beslaat de periode 2017–2023 en zal voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Regeling periodiek evaluatieonderzoek 2022. Aanvullend daarop is er in de rapportage aandacht voor het burgerperspectief.

Conform de uitwerking² van de motie van het lid Harbers³ informeer ik uw Kamer middels deze brief over de opzet en vraagstelling van de periodieke rapportage (voorheen «beleidsdoorlichting») van het beleidsthema Arbeid en Zorg uit de Strategische Evaluatieagenda (SEA). Arbeid en Zorg valt onder het bredere thema «Arbeid, zorg en de ontwikkeling van het kind» en heeft voornamelijk betrekking op artikel 6 van de begroting van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

¹ Zwangerschaps- en bevallingsverlof, (aanvullend) geboorteverlof, (betaald) ouderschapsverlof, adoptie- en pleegzorgverlof, kort- en langdurend zorgverlof en calamiteiten- en kortverzuimverlof.

² Kamerstuk 34 000, nr. 52.

³ Kamerstuk 34 000, nr. 36.

De laatste beleidsdoorlichting van de Wazo vond plaats in 2017. Dit was onderdeel van de beleidsdoorlichting van artikel 6 (Ziekte en Zwangerschap) van de SZW-begroting.⁴ De reikwijdte van deze beleidsdoorlichting werd bepaald aan de hand van het begrotingsartikel.

De onderdelen van de Wazo waarvoor de middelen op de begroting van SZW waren opgenomen, waren onderdeel van de beleidsdoorlichting. Dit betrof het zwangerschaps- en bevallingsverlof, de ZEZ-regeling (Zelfstandig en Zwanger) en de vangnet-ziekte wetregeling, voor zover gerelateerd aan ziekte ten gevolge van zwangerschap of bevalling.

Andere regelingen maakten geen onderdeel uit van de beleidsdoorlichting. De overige wettelijke verlofvormen waren onbetaald of met (gedeeltelijk) behoud van loon (betaald door de werkgever) en daarmee geen onderdeel van de SZW-begroting. Het adoptie- en pleegzorgverlof is destijds buiten beschouwing gelaten wegens het geringe beroep op deze regeling. Het (aanvullend) geboorteverlof en het betaald ouderschapsverlof zijn pas na 2017 ingevoerd. De Wfw geeft werknemers het recht verzoeken tot wijziging van de arbeidsduur, werktijden en arbeidsplaats in te dienen, zonder gevolgen voor de SZW-begroting. De Wfw maakte daarom evenmin onderdeel uit van de vorige beleidsdoorlichting.

Inhoudelijke afbakening

De afbakening van de aankomende periodieke rapportage is vanuit de thematische benadering van de SEA gekoppeld aan het beleidsthema Arbeid en Zorg en niet meer specifiek aan artikel 6 van de SZW-begroting. Het ziet daarmee op alle regelingen uit de Wazo en de Wfw. In de periodieke rapportage worden de beleidsdoelstellingen van deze wetten meegenomen. Er is voor deze thematische benadering gekozen, omdat dit meer inzicht biedt in de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid.

Belangrijke algemene doelstellingen van de Wazo zijn het in staat stellen van mensen om arbeid en zorg (beter) te combineren, het mogelijk maken van een gelijkwaardigere verdeling van zorgtaken tussen partners en het vergroten van de arbeidsparticipatie, met name van vrouwen. De individuele verlofregelingen kennen daarnaast ook eigen doelstellingen. Zo zijn het zwangerschaps- bevallingsverlof en de ZEZ-regeling ook gericht op de gezondheid en veiligheid van moeder en kind. Hiernaast werd met de invoering van het (aanvullend) geboorteverlof beoogd bij te dragen aan het vroegtijdig ontwikkelen en versterken van de band tussen ouder en kind. Met de invoering⁵ van de Wfw werd beoogd te zorgen voor een betere balans tussen werken, zorgen en scholing.

Onderzoeksvragen

De hoofdvraag van de periodieke rapportage is in welke mate de verschillende verlofregelingen uit de Wazo en de regelingen uit de Wfw *doeltreffend* en *doelmatig* zijn. Daarbij gaat het om het bevorderen van de combinatie van werk en zorgtaken, het mogelijk maken van een gelijke verdeling van zorgtaken tussen partners en het bevorderen van de arbeidsparticipatie. Hierbij teken ik aan dat sommige regelingen relatief kort bestaan. Een goed beeld van het effect van verlofregelingen op bijvoorbeeld de arbeidsparticipatie, zal (nog) niet of niet volledig zijn

⁴ Kamerstuk 30 982, nr. 33 en bijlage.

⁵ De Wfw heeft de Wet aanpassing arbeidsduur vervangen, op grond waarvan werknemers reeds de mogelijkheid hadden verzoeken in te dienen meer of minder uur te werken.

opgetreden. De evaluatie van de Wet betaald ouderschapsverlof, die voorzien is in 2025, kan hier een beter beeld van geven.

In de periodieke rapportage wordt rekening gehouden met externe factoren, zoals de gevolgen van de coronapandemie. Zoals reeds aangegeven bij de aanbidding van de evaluatie van de Wet invoering extra geboorteverlof (WIEG)⁶, zijn de coronapandemie en de genomen coronamaatregelen, zoals het langdurig gedwongen thuiswerken, van invloed (geweest) op de verdeling van (extra) zorgtaken en hebben vrijwel zeker invloed gehad op het gebruik en de effecten van de verschillende (recent ingevoerde) verlofregelingen. Ook op het flexibel werken, in het bijzonder het thuiswerken, heeft dit grote invloed gehad.

Aanpak en opzet

De periodieke rapportage wordt uitgevoerd door middel van een synthese-onderzoek. Hiervoor worden onderzoeken en evaluaties gebruikt die sinds de vorige beleidsdoorlichting in 2016 zijn opgeleverd. Ook worden verschillende onderzoeken uitgevoerd door UWV meegenomen. Op de volgende pagina wordt een overzicht gegeven van deze onderzoeken en evaluaties. In aanvulling hierop wordt gebruik gemaakt van onderzoeken uitgevoerd door UWV en van de meest recente onderzoeken.

Om de onafhankelijkheid van de periodieke rapportage te borgen, wordt de periodieke rapportage uitbesteed aan een externe partij. Het voornemen is het traject voor aanbesteding van deze opdracht te starten in het derde kwartaal van 2023, zodat de rapportage eind 2024 aan uw Kamer kan worden aangeboden. Bij de opdrachtverlening wordt de onafhankelijke inbreng van de uitvoerder van het onderzoek gewaarborgd. Ook worden ten minste twee onafhankelijk deskundigen betrokken en wordt een begeleidingscommissie gevormd.

Beleidsopties

In de periodieke rapportage wordt aandacht besteed aan de verschillende beleidsopties die de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Wazo en de Wfw verbeteren. Conform de Regeling periodiek evaluatieonderzoek worden in de periodieke rapportage de mogelijkheden beschreven voor het vergroten van doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid bij een gelijkblijvende inzet van financiële middelen. Ook wordt ten minste één doelmatige optie geschetst waarmee een significante besparing kan worden gerealiseerd.

Onderzoeken en evaluaties

Voor het uitvoeren van de periodieke rapportage wordt in ieder geval gebruikgemaakt van onderstaande onderzoeken en evaluaties.

Wazo-breed:

- Monitor Arbeid, zorg en kinderopvang (AZKO) (2021, 2019, 2017, 2015)
  - De Monitor AZKO (CBS) komt tweejaarlijks uit en geeft inzicht in het gebruik van verlofregelingen en beweegredenen om al dan niet verlof op te nemen;
- SER advies «maatschappelijk verlof» (verwacht in Q3 2023);
- Inventarisatie vereenvoudiging verlofstelsel (2023) – Sinds begin 2023 wordt door SZW de vereenvoudiging van het verlofstelsel verkend. Hiervoor zijn verschillende signalen met betrekking tot de verlofregelingen verzameld;

⁶ Kamerstuk 34 967, nr. 20.

- Emancipatiemonitor (2022, 2020, 2018) – De Emancipatiemonitor (CBS/SCP) komt tweejaarlijks uit en bevat gegevens over thema's die verband houden met vrouwenemancipatie, waaronder arbeid en zorg.

Zwangerschaps- en bevallingsverlof en ZEZ-regeling:

- Beleidsdoorlichting artikel 6 (2017) – Hierin zijn onderdelen van de Wazo op de SZW-begroting meegenomen;
- Evaluatie flexibel bevallingsverlof (2018) – Epsilon Research heeft onderzoek gedaan naar het flexibel op te nemen deel van het bevallingsverlof.

(Aanvullend) geboorteverlof:

- Evaluatie WIEG (2022) – De evaluatie van de WIEG door Regioplan geeft een eerste beeld van de effecten van het (aanvullend) geboorteverlof;
- Onderzoek niet-gebruik aanvullend geboorteverlof (verwacht in Q4 2023).

(Betaald) ouderschapsverlof:

- Invoeringstoets betaald ouderschapsverlof (verwacht in 2024).

Kort- en langdurend zorgverlof:

- Werk en Mantelzorg (2019) – SCP heeft onderzoek gedaan naar onder meer de combinatie van werk en mantelzorg, waaronder in hoeverre werkende mantelzorgers gebruikmaken van verlof.

Wet flexibel werken:

- Evaluatie Wet flexibel werken (2021) – Onderzoek van de Beleidsonderzoekers naar de doeltreffendheid en de werking van de Wfw.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
C.E.G. van Gennip